

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

УДК 502.2: 630.91

ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ЕКОЛОГО- ЕКОНОМІЧНИХ ВИМІРАХ ПРИ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННІ

О.І. Фурдичко

академік НААН

доктор економічних наук

професор

А.М. Бобко

кандидат сільськогосподарських наук

старший науковий співробітник

Інститут агроекології і природокористування НААН

Здійснено аналіз даних обліку державного земельного кадастру щодо розподілу земельних ресурсів України за власниками землі та землекористувачами облікової категорії «Ліси та інші лісовкриті площі». Зокрема, зосереджено увагу на полезахисних лісосмугах і захисних насадженнях, що відображаються у складі цієї облікової категорії, не маючи відношення до використання земель лісогосподарського призначення. Доведено необхідність удосконалення системи обліку земельних ресурсів в Україні з подальшим відображенням у складі відповідних земельних угідь площі об'єктів екологостабілізуючого призначення.

Ключові слова: ліс, землі лісові, землі лісогосподарського призначення, лісові екосистеми, ліси та інші лісовкриті площі.

Питання раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища останнім часом набувають усе більшої актуальності. Найважливіші із них висвітлені на Міжнародній конференції в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) у червні 1992 р. Ця конференція «стала знаменною подією, яка зібрала разом глав держав і представників урядів з різних країн світу, а також представників установ ООН, міжнародних організацій і численних неурядових організацій»¹ [1]. Безліч проблем та ідей щодо використання природних ресурсів за рішеннями зазначеного зібрання пов'язується з необхідністю забезпечення сталого розвитку, не завдаючи шкоди навколишньому природному середовищу. Серед них — формування національної системи обліку використання земельних ресурсів за їх цільовим призначенням при землевпорядкуванні й достовірне відображення в ній об'єктів екологостабілізуючого призначення.

¹Тут і далі, при використанні російськомовних джерел, переклад українською мовою здійснено авторами.

Метою статті є детальний аналіз змісту і визначень терміна землі лісогосподарського призначення та його зв'язок з поняттями ліс, землі лісові та лісові екосистеми з тим, щоб конкретизувати та систематизувати питання їх обліку та еколого-економічної оцінки ефективності використання землі як головного природного ресурсу країни, а також охорони навколишнього природного середовища, забезпечення його екологічної рівноваги.

У дослідженнях використано методи аналізу і порівнянь чинних визначень за їх оціночними показниками в Україні та міжнародними інформаційними джерелами. Складовою частиною є також аналіз статистичних спостережень і їх логічне осмислення з погляду на те, що раціональне використання земельних ресурсів при здійсненні лісівництва має забезпечувати як сталий економічний розвиток галузі, так й екологічну рівновагу на всіх рівнях господарського та адміністративно-територіального поділу країни.

Об'єктом дослідження є облікові терміни землі лісогосподарського призначення,

ліс, землі лісові та лісові екосистеми тощо. Вони мають винятково важливе значення для розвитку аграрної економіки держави, формування агроландшафтів, а також охорони і захисту довкілля, надання можливостей місцевому населенню використовувати землі лісові й лісові ресурси для забезпечення їх економічних і соціальних потреб, належного добробуту мешканців відповідних регіонів нашої держави.

Проблеми використання земельних ресурсів і принципи лісового господарювання, про які йшлося в рішеннях «Ріо-92», тісно переплітаються між собою, а також з відновленням та охороною лісових екосистем і агроландшафтів, здійсненням земельної реформи, яка проголошена в Україні ще 1990 року [2]. Наразі така облікова категорія земельних ресурсів, як землі лісогосподарського призначення (ЗЛГП) за Державним земельним кадастром (ДЗК) належно не конкретизована і не відображається у статистичному обліку. Натомість використовується, облікова категорія земельних ресурсів ліси та інші лісовкриті площі, що є невдалим перекладом з англійської мови, до того ж, іншого змісту. І ось чому.

В основу землекористування, надання земельних ділянок, а тим більше — лісових масивів, права власності чи постійного користування покладено просторово-територіальний принцип, а не рослинний чи інший покрив. І це суттєво важливо, особливо стосовно загального розуміння терміна ліси. Сьогодні вже не XVIII, а XXI століття. Нічийних лісів давно не існує, і не тільки в Україні. Є земельні ділянки різного екологічного опису, у т.ч. вкриті лісовою рослинністю чи призначені для цих цілей.

Окремо зазначимо, що терміни ліс та ліси далеко не однозначні. Ліси в уявленні більшості громадськості — це лісові екосистеми. Спеціалістам відомі їх компоненти і не тільки землі, вкриті лісовою рослинністю. У складі лісових екосистем є ще організаційні елементи впорядкування земель лісових, просіки, лісові дороги, стежки, маленькі річки, приховані під наметом крон лісових насаджень, які займають також певну частку як окремої земельної ділянки лісу, так і лісового масиву. Невід'ємною часткою лісів (лісових екосистем) є тимчасово не вкриті лісовою рослинністю земельні ділянки (зруби, загиблі насадження, галявини, згарища), що

неодмінно підлягають наступному лісовідновленню, а також об'єкти протипожежного влаштування, транспортного і технологічного освоєння лісових масивів тощо. Разом вони формують лісові екосистеми, які й мають відобразитись у звітній інформації суб'єктів господарювання — землекористувачів, а також зводиться по підприємствах і регіонах за статистичними спостереженнями.

Верховною Радою ще Української РСР визначені завдання здійснити *«перерозподіл земель ... з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатокладної економіки, раціонального використання та охорони земель»* [2]. Ліси (за реальним змістом — землі лісові у межах земель лісогосподарського призначення) залишилися поза земельною реформою. У розділі «Розвиток сільського господарства й земельна реформа» Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. передбачається подальше вдосконалення земельних відносин [3] з метою підвищення економічної ефективності сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва. Це стосується лісогосподарського виробництва тому, що в його користуванні перебуває, за даними ДЗК, майже 10 млн га, використання яких для держави у вигляді земельного податку покриває видатки з державного бюджету в межах 15–20%. «Система господарювання в українських лісах є неефективною, внаслідок чого держава, як власник лісових ресурсів, несе збитки. Така система потребує суттєвих та термінових змін» [4].

Передусім нагадаємо, що звітність з кількісного обліку земель в Україні здійснюється за інструкцією, в якій зазначено: «В основу класифікації земель покладені Стандартна статистична класифікація землекористування ЄЕК, розроблена Статистичною комісією та Європейською економічною комісією ООН, та Класифікація видів економічної діяльності ДК 009-96², затверджена і введена в дію наказом Держстандарту України від 22 жовтня 1996 р. № 441)» [5]. Зауважимо, що Стандартна статистична класифікація землекористування ЄЕК передбачає опис стану (об'єкт праці, економічних відносин) і використання (попит), які в поєднанні ви-

²КВЕД уже двічі змінювалась, наразі діє з 2012 року ДК 009:2010.

світлюють його еколого-економічний зміст і напрями змін.

Відтак, маємо справу, реально, з двома великими сферами аналізу стану земельних угідь: так званим екологічним (залежно від покриття рослинним покривом чи його відсутності, зайнятості будівлями тощо), а також попитом на них з боку суб'єктів господарювання. Останнє мало б узгоджуватися із зазначеною КВЕД, а не містити перелік недостатньо вдалих назв суб'єктів господарювання (табл. 1).

Це надзвичайно важливе положення з погляду на стан і використання головного природного ресурсу — земля. Наприклад, землі лісові та інші залісені (за нашим перекладом [6]) наявні в межах 10 видів землекористувачів із 12 існуючих. Групування за видами економічної діяльності не простежується. Негативним наслідком цього є те, що в Україні й до цього часу достовір-

них даних про облік площі лісів (лісових екосистем) немає. Це пов'язано з тим, що усвідомлено ігнорується або просто недооцінюється необхідність дотримання однієї з найважливіших норм земельного законодавства України — «Віднесення земель до тієї чи іншої категорії здійснюється на підставі рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [7, с. 20].

Навіть побіжний погляд на наведені дані (див. табл. 1) дає підстави поставити під сумнів, що сільськогосподарські підприємства, а тим більше громадяни, яким надані землі у власність і користування, мають у своєму розпорядженні землі для здійснення лісівництва. У межах їх землекористування можуть бути (навіть необхідні!) об'єкти екологістабілізуючого призначення, але їх облік має здійснюватись у межах сільськогосподарських угідь, а не лісів.

Таблиця 1

Розподіл земельних ресурсів за обліковою категорією «Землі лісові та інші залісені», 2013 р.

№	Власники землі, землекористувачі та землі державної власності, не надані у власність або користування	Загальна площа земель, тис. га	Сільськогосподарські землі	Землі лісові та інші залісені		
				Усього	у т.ч.	
					лісові	під чагарниками
1	Сільськогосподарські підприємства (усього земель у власності і користуванні)	17185,7	16699,9	284,3	270,5	13,8
2	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	20623,6	20029,4	19,6	13,9	5,7
3	Заклади, установи, організації	711,6	213,6	145,9	140,4	5,5
4	Промислові та інші підприємства	563,4	141,6	5,6	4,2	1,4
5	Підприємства та організації транспорту, зв'язку	641,4	44,6	123,7	117,9	5,8
6	Частини підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	401,1	57	144,1	140,7	3,4
7	Організації, підприємства і установи природоохоронного, ... іншого призначення	503	24,4	275,5	272,3	3,2
8	Лісогосподарські підприємства	8678,8	146,7	8117,6	8060,8	56,8
9	Водогосподарські підприємства	256,7	10,5	11,6	9,6	2,0
10	Землі запасу	10674,3	5276,9	1493,5	1187,7	305,8
	Усього	60354,9	42756,0	10621,4	10218,0	403,4

У складі ДЗК є і більш детальна інформація з обліковими категоріями оцінки нижчих рівнів цієї ж облікової категорії — землі лісові та інші залісені за тим ж землевласниками і землекористувачами (табл. 2). Проаналізувавши ці дані зрозуміло, що до складу лісових земель включені площі об'єктів, що належать і перебувають у складі сільськогосподарських угідь. Вони зовсім не відносяться до лісівництва як га-

лузі рослинництва. Це дає нам право віднести їх до складу власне сільськогосподарських угідь (табл. 3), що відповідає нормам Стандартної класифікації землекористування ЄЕК ООН, за якою: «Землі лісові та інші залісені, що використовуються головним чином для сільськогосподарських цілей..., мають включатись не в цю категорію, а в категорію сільськогосподарських земель» [8].

Таблиця 2

Дані облікової категорії «Землі лісові та інші залісені» ДЗК за нижчими рівнями їх оцінки, 2013 р.

№	Землевласники і землекористувачі	Лісові та інші залісені землі, тис. га								
		усього	у тому числі:							чагарники
			землі лісові						інші лісові землі	
			усього	з них						
				вкриті лісовою (деревною та чагарниковою) рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю	інші лісові землі			
усього	полезарисних лісосмуг	інших захисних насаджень								
А	Б	21	22	23	24	25	26	27	28	
1	Сільськогосподарські підприємства (усього земель у власності і користуванні)	284,3	270,5	258,8	52,6	15,9	4,6	7,1	13,8	
2	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	19,6	13,9	13,3	7	1,6		0,6	5,7	
3	Заклади, установи, організації	145,9	140,4	134,5	0,6	2,5	4,6	1,3	5,5	
4	Промислові та інші підприємства	5,6	4,2	3,8	0,2	1,4	0,2	0,2	1,4	
5	Підприємства та організації транспорту, зв'язку	123,7	117,9	112,5	2,2	101,2	1,6	3,8	5,8	
6	Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	144,1	140,7	133,4	0,1	21,5	1,7	5,6	3,4	
7	Організації, підприємства та установи природоохоронного, ... іншого призначення	275,5	272,3	264,9	0,2	46,1	2,7	4,7	3,2	
8	Лісогосподарські підприємства	8117,6	8060,8	7646,4	29,8	686	185,5	228,9	56,8	
9	Водогосподарські підприємства	11,6	9,6	8,3	0,6	5,6		1,3	2	
10	Землі запасу	1493,5	1187,7	1113,9	353,3	153,8	17,3	56,5	305,8	
	Усього	10621,4	10218	9689,8	446,6	1035,6	218,2	310	403,4	

Таблиця 3

Реконструйовані дані облікової категорії «Землі лісові та інші залісені» ДЗК
за нижчими рівнями їх оцінки

№	Землевласники та землекористувачі	Землі лісові та інші залісені, тис га						
		усього	із них					землі інші залісені
			землі лісові (лісові екосистеми)				землі інші залісені	
			усього	у тому числі				
		вкриті лісовою рослин- ністю		не вкриті лісовою рослин- ністю	інші лісові землі			
А	Б	1	2	3	4	5	6	
1	Сільськогосподарські підприємства (усього земель у власності і користуванні)	202	202	190,3	4,6	7,1	0	
2	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	5,3	5,3	4,7		0,6	0	
3	Заклади, установи, організації	137,3	137,3	131,4	4,6	1,3	0	
4	Промислові та інші підприємства	2,6	2,6	2,2	0,2	0,2	0	
5	Підприємства та організації транспорту, зв'язку	14,5	14,5	9,1	1,6	3,8	0	
6	Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	119,1	119,1	111,8	1,7	5,6	0	
7	Організації, підприємства та установи природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	226	226	218,6	2,7	4,7	0	
8	Лісгосподарські підприємства	7345	7345	6930,6	185,5	228,9	0	
9	Водогосподарські підприємства	3,4	3,4	2,1		1,3	0	
10	Землі запасу та землі, не надані у власність та постійне користування в межах населених пунктів (які не надані у тимчасове користування)	680,6	680,6	606,8	17,3	56,5	0	
Усього		8735,8	8735,8	8207,6	218,2	310	0	

Ми вимушено зазначаємо облікову категорію «землі інші залісені» (див. табл. 1, 2), оскільки це передбачено Стандартною класифікацією, хоча фізично її у складі ні лісових, ні аграрних екосистем в Україні немає. Не існує в нашій державі тундри, африканських саван тощо. Перенесення екологостабілізуючих об'єктів із складу

земель лісових до сільськогосподарських угідь обумовлює необхідність дещо змінити склад облікових категорій у їх межах (табл. 4).

З використанням наведених даних можна більш глибоко проаналізувати зміст землекористування. Наприклад, визначаємо захищеність його по окремих об'єктах у

Реконструйовані дані облікової категорії «Землі лісові та інші залісені» ДЗК за нижчими рівнями їх оцінки

№	Власники землі, землекористувачі та землі державної власності, не надані у власність або користування	Загальна площа земель, тис. га	Сільськогосподарські землі, тис. га					
			усього	з них сільськогосподарські угіддя				
				усього	у т.ч. екологостабілізуючі об'єкти			
					разом	поле-захисні лісосмуги	інші захисні насадження	чагарники
А	Б	1	2	3	4	5	6	7
1	Сільськогосподарські підприємства (всього земель у власності і користуванні)	17185,7	16699,9	16492,4	82,3	52,6	15,9	13,8
2	Громадяни, яким надані землі у власність і користування	20623,6	20029,4	19988,2	14,3	7	1,6	5,7
3	Заклади, установи, організації	711,6	213,6	112,7	8,6	0,6	2,5	5,5
4	Промислові та інші підприємства	563,4	141,6	138,4	3	0,2	1,4	1,4
5	Підприємства та організації транспорту, зв'язку	641,4	44,6	44,5	109,2	2,2	101,2	5,8
6	Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	401,1	57	56,4	25	0,1	21,5	3,4
7	Організації, підприємства і установи природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	503	24,4	23,8	49,5	0,2	46,1	3,2
8	Лісгосподарські підприємства	8678,8	146,7	139,2	772,6	29,8	686	56,8
9	Водогосподарські підприємства	256,7	10,5	9,6	8,2	0,6	5,6	2
10	Землі запасу	10674,3	5276,9	4420,1	812,9	353,3	153,8	305,8
	Усього	60354,9	42756	41536,3	1885,6	446,6	1035,6	403,4

межах сільськогосподарських угідь ($E_{кзах}$) за формулою:

$$E_{кзах} = \frac{S_{eco}}{S_{уг}} \cdot 100, \quad (1)$$

де $E_{кзах}$ — екологічна захищеність, %; S_{eco} — площа об'єкта екологостабілізуючого призначення, га; $S_{уг}$ — площа сільськогосподарських угідь, га.

Загальний рівень захищеності сільськогосподарських угідь різними об'єктами розраховується як їх сума по окремих об'єктах за формулою:

$$\sum E_{кзах} = E_{кзахПЗЛС} + E_{кзахЗахНас} + E_{кзахЧаг} \quad (2)$$

де $E_{кзахПЗЛС}$ — рівень захищеності полезахисними лісосмугами; $E_{кзахЗахНас}$ — рі-

вень захищеності захисними насадженнями; $E_{\text{захЧаг}}$ — рівень захищеності чагарниковими заростями.

За наведеними даними (табл. 5) виконуються розрахунки.

Наприклад, обчислюються показники об'єктів екологічного простору (ЕСП), їх відповідність умовам ефективного господарювання [9]. Відзначимо, що 4,5% захищеності сільгоспугідь у цілому по Україні ще не викликає великої занепокоєності щодо їх захисту від вітряної та водної ерозії. Але у межах сільськогосподарських підприємств вона становить лише 0,5%, що неодмінно має знайти відгук з боку органів влади, природоохоронних організацій і громадськості у вигляді заходів щодо поліпшення екологічного середовища. Відтак, існує певне міфічне створення захисних насаджень у межах діяльності лісгосподарських підприємств, які у своєму користуванні мають лише 139,2 тис. га сільгоспугідь, а захисних насаджень створено 686 тис. га, тобто майже в 6 разів більше їх площі. Це свідчить про алогічність створення ПЛС чи захисних насаджень у межах лісових екосистем, а також про суттєві недолугості в питаннях звітності й статистичних спостережень за здійсненням заходів щодо охорони земель, екосистем та довкілля.

Одним із ключових завдань є обґрунтування цільового призначення використання земельних ресурсів. В Україні спостерігається протиборство (штучне!) між тими, хто визнає віднесення до облікової категорії «ліси»

за ідеологією колишнього «управління лісами», тобто за наявністю на земельній ділянці деревно-чагарникової рослинності від 0,1 га і більше, і тими, хто визнає необхідність юридичного закріплення цільового призначення згідно із земельним законодавством та ідентифікованою відповідальністю землекористувачів за результати їх використання і дотримання екологічної рівноваги. На наш погляд, останнє це єдиний правильний підхід до землекористування в сучасних умовах, котрий, у свою чергу, потребує відображення її у складі державних актів на право власності чи на право постійного користування землевласників чи землекористувачів.

Термін землі лісгосподарського призначення в Земельному кодексі України введено лише 2006 року. Це, з одного боку, стало реальним кроком наближення лісівництва як галузі рослинництва до аграрної економіки, а з іншого зміною поглядів на здійснення лісівництва [10]. У Прикінцевих положеннях до зазначеного Закону (розділ VIII) зазначалось (п. 12): «у статтях 19, 22, 25, 55, 56, 57, 83, 84, 162, назві глави 11 слова «лісовий фонд» в усіх відмінках замінити словами «лісгосподарського призначення» у відповідних відмінках». На відміну від зазначеної прямої дії щодо зміни, творчу частина, так би мовити, переадресували Кабінету Міністрів України, зобов'язавши здійснити її у шестимісячний строк з дня набуття чинності цим кодексом.

Як з'ясувалося, зазначені та інші норми цього доленосного для землекористування та

Таблиця 5

Показники рівня захищеності сільськогосподарських угідь екологічностабілізуючими об'єктами в Україні та в розрізі окремих землекористувачів

Регіон, землевласники і землекористувачі	Екологічностабілізуюча захищеність сільгоспугідь, %			
	усього	у т. ч. за видами екологічностабілізуючих об'єктів		
		полезахисні лісосмуги	захисні насадження	чагарники
Україна	4,5	1,1	2,4	1,0
Сільськогосподарські підприємства	0,50	0,32	0,10	0,08
Лісгосподарські підприємства	555,0	21,4	492,8	40,8
Водогосподарські підприємства	85,4	6,3	58,3	20,8

* Вид економічної діяльності: Сільське господарство, мисливство, лісове господарство.

екологічної безпеки закону для здійснення земельної реформи не були реалізовані. Що ж являє собою облікова категорія ЗЛГП? Ні в кого не виникає запитань стосовно облікової категорії «Землі сільськогосподарського призначення» (ЗСГП), визначення якої міститься у Земельному кодексі України. Разом з тим, визначення облікової категорії ЗЛГП, що встановлено тим же Земельним кодексі України, є мало схожим із ним (табл. 6).

Для ЗЛГП не встановлюється цільове призначення — надані для виробництва лісогосподарської продукції, що суперечить статті 20 ЗК, а також статті 92, і 122 (щодо повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування) та інших. Стан біоценозу (укриті лісовою рослинністю тощо) не є достатньою основою для виникнення права власності чи права користування земельною ділянкою. Не є також достатнім для виникнення права постійного користування на земельну ділянку її використання для потреб лісового господарства (спірні недолугості в таблиці виділені напівжирним шрифтом). Може бути просто самозахват, наприклад, шляхом створення лісових насаджень з певними підприємницькими намірами фізичних чи юридичних осіб. У межах опису ЗЛГП порівняно із ЗСГП відсутнє також здійснення сільськогосподарської (лісогосподарської) науково-дослідної та навчальної діяльності та інше, адже всі вони схожі із землями сільськогосподарського виробництва.

Доцільно коротко зупинитись на історії розроблення згаданих норм у процесі підготовки ще першої редакції Земельного

кодексу України за часів незалежності [11]. Уже тоді це викликало у науковців застереження до змісту його статті 2, облікової категорії «землі лісового фонду». Висловлювалася також обґрунтована пропозиція «при кінцевому редагуванні цього Закону замість слів «землі лісового фонду» записати «землі лісогосподарського призначення» [12]. Вирішальний вплив мала Ухвала Міжнародного економічного форуму «Теорія і практика корпоративного сектора економіки України в контексті цілей тисячоліття та світової глобалізації», зокрема за пропозиціями секції «Розвиток АПК в контексті земельної реформи та корпоративних процесів корпоратизації» вирішено «Звернутись до Української академії аграрних наук (нині — НААН), Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» УААН з клопотанням про внесення зміни до Земельного кодексу України, а саме: замість поняття землі лісового фонду (ст. 19) записати землі лісогосподарського призначення. Зазначена пропозиція ініціювалася також альтернативним законопроектом Лісового кодексу України (реєстраційний номер 3459-1 від 21 квітня 2004 р.) народного депутата України Ю.А. Кармазіна та інших, поданим на розгляд Верховної Ради України, де встановлювалася облікова категорія «Землі лісогосподарського призначення» з відповідним її визначенням. За альтернативний проект тоді проголосували тільки 138 народних депутатів, але й це було певним досягненням, оскільки свідчило про поступове усвідомлення в Україні економічної сутності

Таблиця 6

Порівняння облікових категорій земельних ресурсів за цільовим призначенням у сільськогосподарському та лісогосподарському виробництвах

Стаття 22. Визначення земель сільськогосподарського призначення та порядок їх використання	Стаття 55. Визначення земель лісогосподарського призначення
1. Землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщені відповідно виробничої інфраструктури, у т.ч. інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей.	1. До земель лісогосподарського призначення належать землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства.

* Джерело: [7].

лісівництва [13], його виключно важливого еколого-економічного змісту й аграрної спрямованості.

На шляху подальшої еволюції термінів і визначень щодо здійснення лісівництва в нашій державі зазначається, «що Україна перша серед країн СНД відмовилася від радянського терміна «землі лісового фонду» і внесла до Земельного кодексу облікової категорію «Землі лісогосподарського призначення» [14], що є черговим кроком до ринкової економіки та ідентифікованої відповідальності суб'єктів господарювання за використання земельних угідь.

ВИСНОВКИ

Як свідчать результати дослідження, еколого-економічні виміри землекористування у галузі лісівництва в Україні належно не здійснюються. Облікова категорія «Землі лісогосподарського призначення» в обліку земельних ресурсів, у т.ч. у складі ДЗК, не набула прозорого висвітлення. Наслідком цього є те, що до цього часу в Україні не існує достовірних даних про облік площі лісів (лісових екосистем), система господарювання на лісових землях є малоефективною. У складі звітності з кількісного обліку землекористування і Державного земельного кадастру не відображено поділ земельних угідь у межах їх стану за суб'єктами господарювання (землевласниками і землекористувачами) та видами їх економічної діяльності. Це свідчить про необхідність упровадження більш досконалої системи обліку земельних ресурсів в Україні, приведення її у відповідність до європейських стандартів, у т.ч. з поділом у складі ДЗК України за видами економічної діяльності, включаючи сільськогосподарське виробництво з лісогосподарським в одну секцію. За умови наявності в межах землекористувачів інших видів економічної діяльності ЗЛГП (навчальні заклади, національні парки і заповідники тощо) відповідна інформація має відображатись у повному обсязі з фіксацією в Державних земельних актах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Программа действий. Повестка дня на XXI век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении // Майкл Китинг. Публикация Центра «За наше общее будущее» — Женева, 1993. — С. 70.
2. Постанова Верховної Ради Української РСР «Про земельну реформу», № 563- X-XII від 18 грудня 1990 р. Із змінами / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/563-12>.
3. Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/ker-program.html?PrintVersion>.
4. Лісове господарство України: проблеми та перспективи / [за ред. І.Р. Юхновського]; Міжвідомча аналітично-консультативна рада з питань розвитку продуктивних сил і виробничих відносин. — К., 2003. — С. 58.
5. Наказ Державного комітету статистики України «Інструкція з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 6-зем, 6а-зем, 6б-зем, 2-зем)» № 377 від 05.11.1998 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.
6. Фурдичко О. Землі України і проблеми обліку використання лісових земель і лісових екосистем / О. Фурдичко, А. Бобко // Землевпорядний вісник. — 2012. — № 7. — С. 23–28.
7. Земельний кодекс України (із змінами) № 2768-III від 25.10.2001 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.
8. Standard Classification of Land Use. UN-ECE (Geneva) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unescap.org/stat/envstat/stwes-class-landuse.pdf>.
9. Концепція управління агроландшафтами / [за ред. О.І. Фурдичка]; Українська академія аграрних наук, Інститут агроекології. — К., 2008. — С. 15.
10. Закон України «Про внесення змін до Лісового кодексу України» № 3404-IV» від 8 лютого 2006 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.marazm.org.ua/document/zakon/index.php?file>.
11. Земельний кодекс України (із змінами) № 2196-XII від 13 березня 1992 р., [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T056100.html.
12. Бобко А. Землі і ліс обабіч Закону / А. Бобко // Вечірній Київ. — 1995 р. — 13 грудня — С. 2.
13. Бобко А.Н. Два законопроекта Лесного кодекса на пути к становлению рыночной экономики в лесоводстве Украины / А.Н. Бобко // Лесная таксация и лесоустройство. — 2010. — № 2 (44). — С. 60–70.
14. Фурдичко О.І. Екологічні проблеми природокористування в науці і практиці лісогосподарського виробництва / О.І. Фурдичко // Вісник Національної академії наук України. — 2012. — № 4. — С. 39–47.